Fejérdy Gergely
A mali katonai beavatkozás francia háttere

François Hollande 2013. szeptember 19-én részt vett az új mali elnök, Ibrahim Boubakar Keita ünnepélyes beiktatásán Bamakóban, október 1-jén pedig az Elysée-palotában fogadta őt. Az utóbbi eseménnyel kapcsolatban megjelent sajtókommüniké szerint Franciaország továbbra is támogatni fogja az afrikai országot, ott állomásoztatja katonáit, akik alkalom adtán segítségére lehetnek az ottani ENSZ-missziónak. A két államfő egy teljesen új védelmi megállapodás előkészítéséről is megegyezett, illetve Párizs megerősítette, hogy az újjáépítést anyagilag is támogatja. Mindez jól illeszkedik François Hollande 2013. augusztus 27-én, a 21. nagyköveti konferencián elmondott beszédében elhangzottakhoz:

„Januártól júliusig, nyolc hónap alatt sikerült eltávolítanunk a terroristákat, biztonságossá tennünk Malit és elindítanunk a politikai átalakulást. Az utóbbi években ritkán fordult elő, hogy egy hadművelet ilyen gyorsan elérte a célját. Franciaország mostantól csökkenteni fogja katonai jelenlétét, de támogatja Malit az előtte álló kihívások leküzdése során: az állam helyreállításában, a kormányzás javításában, a biztonság megőrzésében, a fejlődésben; és különösen is éber lesz, mert az erőszakos csoportok – terroristák és csempészek egyaránt – megpróbálnak megtelepedni ott, ahol az államok már nem tudják a területüket ellenőrizni, vagy ahol nincsen regionális együttműködés."

A tanulmány megpróbálja körbejárni azokat a főbb szempontokat, amelyek a francia mali beavatkozás hátterében meghúzódnak, és amelyek Párizs jövőbeni politikáját is behatárolják a Száhel övezettel kapcsolatban.

A franciaegységek Maliban maradnak

François Hollande 2013. szeptember 19-én részt vett az új mali elnök, Ibrahim Boubakar Keita ünnepélyes beiktatásán Bamakóban, október 1-jén pedig az Elysée-palotában fogadta őt. Az utóbbi eseménnyel kapcsolatban megjelent sajtókommüniké szerint Franciaország továbbra is támogatni fogja az afrikai országot, ott állomásoztatja katonáit, akik alkalom adtán segítségére lehetnek az ottani ENSZ-missziónak. A két államfő egy teljesen új védelmi megállapodás előkészítéséről is megegyezett, illetve Párizs megerősítette, hogy az újjáépítést anyagilag is támogatja.[1] Mindez jól illeszkedik

[1] „Le communiqué de presse: Entretien avec M. Ibrahim Boubakar Keita, Président de la République du Mali". *Elysée.fr,* http://www.elysee.fr/chronologie/#e4524,2013-10-01,entretien-avec-m-ibrahim-boubakar-keita-president-de-la-republique-du-mali, 2013. október 1.

François Hollande 2013. augusztus 27-én, a 21. nagyköveti konferencián elmondott beszédében elhangzottakhoz:

Januártól júliusig, nyolc hónap alatt sikerült eltávolítanunk a terroristákat, biztonságossá tennünk Malit és elindítanunk a politikai átalakulást. Az utóbbi években ritkán fordult elő, hogy egy hadművelet ilyen gyorsan elérte a célját. Franciaország mostantól csökkenteni fogja katonai jelenlétét, de támogatja Malit az előtte álló kihívások leküzdése során: az állam helyreállításában, a kormányzás javításában, a biztonság megőrzésében, a fejlődésben; és különösen is éber lesz, mert az erőszakos csoportok – terroristák és csempészek egyaránt – megpróbálnak megtelepedni ott, ahol az államok már nem tudják a területüket ellenőrizni, vagy ahol nincsen regionális együttműködés.[2]

A francia hadsereg egységei tehát továbbra is Maliban maradnak, hogy részt vegyenek a nyáron megrendezett, kétfordulós elnökválasztás és a 2013. szeptemberi kormányalakítás után stabilizálódni látszó Száhil övi állam megerősítésében és a térség biztosításában. A hadműveletek látványos szakasza 2013 nyarára véget ért, de mindenki számára nyilvánvaló, hogy külső segítség és hathatós katonai jelenlét nélkül ez az afrikai ország képtelen lesz a kivívott eredmények megőrzésére. A Maliban aratott győzelmek nem jelentik azt, hogy az országra és a régióra leselkedő veszélyeket sikerült véglegesen elhárítani.[3] A francia vezetés ezzel tökéletesen tisztában van, akárcsak a nemzetközi közösség.

Franciaország és a nemzetközi erők jelenléte Maliban, 2013-ban

Franciaország 2013. január 11-én egyedül indította el a Maliban működő radikális iszlamisták elleni offenzívát, de rövid időn belül, növekvő létszámban, különböző afrikai államok egységei is bekapcsolódtak a hadműveletekbe. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa által 2012. december 20-án jóváhagyott 2085. sz. határozat alapján ugyanis a Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közössége (*Economic Community of West African States*/ECOWAS) felhatalmazást kapott, hogy egy, a mali erőket támogató katonai missziót hozzon létre (AFISMA).[4] Ennek a felállítása még nem kezdődött meg, amikor megindult a francia támadás, az ún. „Szervál" hadművelet.

---

[2] „21st Ambassadors Conference Speech by M. François Hollande President of the Republic, Párizs". Vö.: *Elysée.fr,* http://www.elysee.fr/declarations/article/21st-ambassadors-conference-speech-by-m-francois-hollande-president-of-the-republic/, 2013. augusztus 27.

[3] Grégoire de Saint Quentin tábornok, a „Szervál" hadműveletet 2013. január 24-től irányító parancsnok szerint Maliban nincs szó pl. az 1945-höz hasonlítható győzelemről. Vö.: Alexandre Duyck: „Mali: »La situation n'est pas completement stabilisée«". *Le Journal du Dimanche,* 2013. július 21.

[4] Az AFISMA-ban többek között Nigéria, Szenegál, Niger, Togo, Burkina Faso, Benin, Guinea, Ghána, Libéria, Sierra Leone és Elefántcsontpart katonái vesznek részt. Hozzájuk társult például Csád, noha nem tagja az ECOWAS-nak. A tervek szerint az AFISMA-nak a „Szervál" hadművelet megindulása előtt, 2013 szeptemberében kellett volna megkezdenie a misszióját Maliban. A hadművelettel kapcsolatban lásd: Thomas Flichy (szerk.): *Opération Serval au Mali. L'intervention française décryptée.* Le Prouet: Lavauzelle, 2013. Isabelle Lasserre – Thiery Oberlé: *Notre guerre secrete au Mali: Les nouvelles menaces contre la France.* Paris: Fayard, 2013. Magyar nyelven a témában ajánlott: Dr. Besenyő János –

Franciaország szerepvállalása azonban felgyorsította az afrikai államok alakulatainak Maliba küldését. Megjegyzendő, hogy Párizs mindent megmozgatott annak érdekében, hogy egyes országokat minél nagyobb kontingens küldésére bírja. Többek között Alassane Ouattara elnök franciaországi hivatalos látogatásakor, 2013 áprilisában, François Hollande külön is sürgette Elefántcsontpart aktívabb részvételét a mali misszióban.[5] Részben francia nyomásra, 2013 májusára már a 6000 főt is meghaladta az AFISMA kötelékén belül Maliban tartózkodó afrikai erők létszáma. Nem számítva az ezeket az alakulatokat kiegészítő, Csádból érkezett, 2013 márciusára már a 2000 főt meghaladó kontingenst. Ez utóbbi, a sivatagi harcokra jól kiképzett és felkészült katonai egységek jelentős részt vállaltak a szárazföldi hadműveletekben.[6] Nem véletlen, hogy Párizs messzemenően támogatta, hogy Csád kapja meg az ENSZ Biztonsági Tanácsa 2100. számú határozatával létrehozott MINUSMA parancsnokságát. Végül azonban New Yorkban a ruandai Jean Bosco Kazura tábornok mellett döntöttek.[7] A katonákat és rendőröket felvonultató nemzetközi misszió, a MINUSMA 2013. július 1-jétől fokozatosan veszi át a Mali biztonságát elősegítő és stabilizációját szolgáló feladatokat. A tervek szerint összesen 12.600 fő (11.200 katona és 1440 rendőr) lesz az afrikai országba küldött béksisakosok létszáma, így Franciaország a korábbi elképzeléseknek megfelelően, lépésről lépésre kivonhatja erői egy részét. François Hollande elnök már 2013. március 6-án, a negyedik francia katona halálát követően ígéretet tett erre. Eredetileg áprilisban megkezdődött volna a fokozatos létszámcsökkentés, de a gyakorlat azt mutatja, hogy Párizs, minden korábbi bejelentés ellenére,[8] csak nagyon lassan és óvatosan halad ezen a téren. Még 2013. szeptember

---

Miletics Péter: *Országismertető. Mali.* Budapest: Magyar Honvédség Geoinformációs Szolgálata, 2013. 150–175. o.

[5] Ouattara elnök látogatása, amely két évvel volt riválisa, Laurent Gbagbo elfogása után történt – amit a francia elefántcsontparti beavatkozás tett lehetővé –, különösen is alkalmas volt arra, hogy François Hollande a Malival kapcsolatos kérését mintegy elvárásként hangsúlyozhassa. Az afrikai ország egy logisztikai egységgel támogatta ugyan januártól a „Szervál" hadműveletet, de Párizs szerette volna elérni, hogy Elefántcsontpart komolyabb részt vállaljon a nemzetközi misszióban. „Le Mali au coeur de la rencontre entre Ouattara et Hollande". *Le Figaro.fr*, http://www.lefigaro.fr/international/2013/04/11/01003-20130411ARTFIG00436-le-mali-et-l-economie-au-coeur-de-la-rencontre-entre-ouattara-et-hollande.php. Letöltés ideje: 2013. április 11.

[6] Erre rövid tanulmányában jól rámutat a kérdés magyar szakértője, Marsai Viktor. Vö.: Marsai Viktor: „A külföldi szerepvállalás első négy hónapja Maliban". *Grotius,* http://www.grotius.hu/publ/displ.asp?id=TSYHBK. Letöltés ideje: 2013. szeptember 10. 2. o.

[7] Csád a 2013. június 11-i döntéskor nem kapta meg ezt a posztot, ami az afrikai országban jelentős felháborodást, Párizsban pedig csalódást okozott. A MINUSMA felállításával kapcsolatban lásd: *MINUSMA,* http://minusma.unmissions.org/. Letöltés ideje: 2013. szeptember 3.

[8] François Hollande márciusi kijelentésével kapcsolatban lásd: Anne-Laure Frémont: „Mali: Hollande évoque un début de retrait dès avril". *Le Figaro.fr*, http://www.lefigaro.fr/international/2013/03/06/01003-20130306ARTFIG00511-un-quatrieme-soldat-francais-tue-au-mali.php, 2013. március 6. A hivatalos párizsi források 2013 áprilisában júliusra prognosztizálták a katonai erők lecsökkentését 2000 főre. Vö.: Tanguy Berthemet: „La France maintiendra au moins mille hommes au Mali". *Le Figaro.fr*,

5-én is 3200 francia katona tartózkodott Maliban.[9] François Hollande szeptemberi bamakói látogatása alkalmával bejelentette, hogy a december közepére várható mali törvényhatósági választások után fogják 1000 főre csökkenteni a kontingenst.[10]

Ez utóbbi az ENSZ-erőkkel szoros kapcsolatban, de – a 2011-es elefántcsontparti „Licorne" hadművelethez hasonlóan – francia irányítás alatt működik. Párizsnak sikerült 2013. július 13-án megállapodnia az ENSZ-szel, hogy Franciaország csak akkor fog beavatkozni a mali fejleményekbe, ha egyértelmű bizonyíték lesz arra, hogy a terroristák súlyosan fenyegetik a MINUSMA működését. A francia katonai fellépést elvileg a Biztonsági Tanács 2100. sz. határozata alapján csupán a világszervezet főtitkára vagy az általa delegált személy kezdeményezheti. Párizs számára fontos, hogy nem békefenntartóként, hanem mint terroristaellenes erő, továbbra is befolyással bírjon a térségben, miközben ennek súlyos anyagi vonzatai egy részét az ENSZ-re terhelheti.[11]

A „Szervál" hadművelet költségei

A gazdasági válság által jelentős mértékben sújtott Franciaország számára a Maliban zajló hadjárat költségigénye alapvető kérdés. A hadművelet 2013. január 11-i megindításakor lehetetlen volt megállapítani, hogy a harci cselekmények, illetve az azokat követő rendfenntartás és Mali stabilizációja mennyi időt és pénzt fog felemészteni. A különleges természeti adottságokkal rendelkező szaharai térség és „porózus" határai,[12] valamint az ország belső megosztottsága nyilvánvalóvá tette, hogy hosszú hónapokra, akár évekre lesz szükség a végső cél eléréséhez. Párizs remélte, hogy jelentős kiadásokkal csak néhány hónapig kell számolnia, hiszen az előreláthatóan gyors katonai sikerek után a költséges békefenntartó szerep finanszírozása már a nemzetközi közösségre hárítható. A 2013-as költségvetésben a külföldi hadműveletekre (*opération extérieure,* opex) előirányzott összeg 630 millió euró volt. Ez viszonylag kedvező mértékű, hiszen 2015-től e kiadási tétel további csökkentése várható. A 2012 nyarától folyamatban lévő új védelmi stratégia kidolgozásánál ugyanis alapvető szempont volt a honvédelmi tárca pénzügyi keretének szűkítése. A 2014–

---

http://www.lefigaro.fr/international/2013/04/04/01003-20130404ARTFIG00623-la-france-maintiendra-au-moins-mille-hommes-au-mali.php, 2013. április 4.

[9] Vö.: „Opération Serval: point de situation du 5 septembre 2013". *Defense.gouv.fr,* http://www.defense.gouv.fr/operations/actualites/operation-serval-point-de-situation-du-5-septembre-2013, 2013. szeptember 6.

[10] „Mali/soldats: réduction après les législatives". *Le Figaro.fr*, http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2013/09/20/97001-20130920FILWWW00547-malisoldatsreduction-apres-les-legislatives.php, 2013. szeptember 20.

[11] Yves-Michel Riols: „Un accord avec l'ONU garantit aux forces françaises au mali leur liberté d'action". *Le Monde.fr*, http://www.lemonde.fr/international/article/2013/07/16/un-accord-avec-l-onu-garantit-aux-forces-francaises-au-mali-leur-liberte-d-action_3448181_3210.html, 2013. július 16.

[12] „»Comment surveiller les zones de conflit?« Interview avec AntoineTisseron". *Institut Thomas More,* http://www.institut-thomas-more.org/actualite/sahel-comment-surveiller-les-zones-de-conflit--2.html. Letöltés ideje: 2013. augusztus 27.

2019 közötti francia katonai stratégia „fehér könyve”,[13] amit 2013. április 29-én tettek közzé hivatalosan, megerősítette e várakozásokat. Franciaország az elkövetkező hét évben 179,2 milliárd eurót kíván – lépcsőzetesen – a védelmi kiadásokra áldozni. 2008-ban még 377 milliárd euróval számoltak a 2009–2020-as periódusra. Ez a csökkenő tendencia nem új, hiszen a francia katonai célú pénzügyi keret GDP-arányos csökkenése az 1990-es évek óta állandó.[14]

Franciaország védelmi politikájának finanszírozása szempontjából pozitív változásként értékelhető, hogy 2012 decemberére Párizs kivonta a csapatait Afganisztánból. Az ottani tevékenysége korábban jelentős összegeket emésztett fel: 2011-ben 518,3 millió, 2012-ben pedig 492 millió euróba került.[15] 2013 elejére tehát Franciaország a külső missziókat tekintve felszabaduló kapacitásokkal rendelkezett, és megmenekült egy állandó pénzügyi kiadástól. Idén remény nyílt arra, hogy – az utóbbi két évtől eltérően – a külföldi missziókra *(opex)* tervezett költségvetés elegendő lesz. Párizs 2011-ben az előre tervezett, szintén 630 millió euró helyett 1,24 milliárdot költött el, amelyből csak magában a líbiai beavatkozás, az ún. „Harmattan” hadművelet hét hónapja 368,5 millió euróba került. 2012-ben a védelmi minisztérium 243 millió euróval lépte túl a külföldi missziókra szánt, ugyancsak 630 millió eurós eredeti összeget.[16]

Az Afganisztánból való kivonulás után a francia végrehajtó hatalom úgy ítélte meg, hogy a mali beavatkozás nem fogja az előre tervezett költségvetési kereteket szétfeszíteni, amennyiben a hadműveletek rövid idő alatt befejeződnek. Azonban alig néhány nappal a hadjárat megkezdése után már felmerültek az első aggodalmak – nem teljesen alaptalanul. A modern hadászati technika alkalmazása, pl. a légierő bevetése nem olcsó vállalkozás. Jean-Yves Le Drian hadügyminiszter nyilatkozata szerint pl. egy Rafalle bevetése – a pilóta fizetése nélkül – óráként 14.000 euróba kerül.[17] Februárban pedig már arról is szó esett, hogy a hadműveletek napi költsége 2,7 millió euró, s egy katona évi 100.000 euróba kerül.

2013. június végén a francia fegyveres erők vezérkari főnöke, Edouard Guillaud admirális úgy vélte, az év utolsó hónapjára a „Szervál” hadművelet költsége közel 400 millió euróra fog rúgni, azaz biztosan túllépi a rendelkezésre álló összeget. 2013

[13] „Livre Blanc sur la défence et la sécurité nationale”. Elektronikus változat: *Defense.gouv.fr,* http://www.defense.gouv.fr/actualites/articles/livre-blanc-2013. Letöltés ideje: 2013. augusztus 5.

[14] Jérémy Baruch: „Le budget français de la défense est il en baisse depuis trente ans?”. *Le Monde.fr*, http://abonnes.lemonde.fr/societe/article/2013/03/28/le-budget-francais-de-la-defense-est-il-en-baisse-depuis-trente-ans_3149927_3224.html, 2013. március 28. 2009 és 2012 között a francia katonai kiadások 3%-kal csökkentek.

[15] Isabelle Lasserre: „Mali: la France s’engage dans une guerre longue”. *Le Figaro.fr*, http://www.lefigaro.fr/international/2013/01/21/01003-20130121ARTFIG00835-mali-la-france-s-engage-dans-une-guerre-longue.php, 2013. január 21.

[16] Vö.: Michel Cabriol: „Defense: Combien va couter l’opération Serval au Mali en 2013? Plus de 400 millions d’euros”. *La Tribune.fr*, http://www.latribune.fr/entreprises-finance/industrie/aeronautique-defense/20130624trib000772051/defense-combien-va-couter-l-operation-serval-au-mali-en-2013-plus-de-400-millions-d-euros.html, 2013. június 24.

[17] Lasserre: i. m.

áprilisára már 200 millió eurót emésztett fel a francia költségvetésből a hadjárat.[18] Május végéig ez a ráfordítás több mint 100 millió euróval nőtt meg. Mindehhez hozzá kell tenni, hogy az afrikai ország korábbi ideiglenes elnöke, Dioncounda Traoré megkérte Párizst, hogy hozzanak létre egy Dakarhoz hasonló francia katonai támaszpontot Maliban.[19] Ez utóbbi megvalósítására nem kötelezte el magát Franciaország, de az biztos, hogy 1000 fős kontingenst szándékozik hosszú hónapokra az afrikai országban állomásoztatni. Ám az egyelőre nem teljesen világos, hogy ennek az anyagi hátterét miként fogja előteremteni Párizs. A francia hadsereg egyéb külföldi misszióit és azok kiadásnövekedését is figyelembe véve nem kizárt, hogy ismét a 2011-es szintre, közel egymilliárd euróra rúg majd a Franciaország határain kívül eső feladatok ellátásának költsége. E túlköltekezés jelentette probléma 2013. július 18-án napirendre került a nemzetgyűlés védelmi bizottságában is, a „Szervál" hadművelet részletes elemzése kapcsán. Az ülésről készült dokumentum rámutat a kérdés aggasztó voltára, ugyanakkor hangsúlyozza, hogy rendelet és törvények szabályozzák a hadsereg költségeinek megtérítését.[20]20

A súlyos államháztartási hiánnyal, költségvetési deficittel küszködő Franciaország számára a „Szervál" hadművelet nem teljesen elhanyagolható pénzügyi problémát jelent. Ráadásul figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy a mali helyzet remélt javulása, minden látványos eredmény ellenére, hosszú időt vehet igénybe, ami Párizst további kiadásokra kényszerítheti, s nem csupán 2013-ban. E körülményeket szem előtt tartva felmerül a kérdés, hogy milyen konkrét okai voltak annak, hogy François Hollande a katonai beavatkozás mellett döntött.

A 2013. január 11-i francia beavatkozás történeti háttere

Közismert, hogy Franciaországot történelmi szálak fűzik Malihoz. 1883-tól az afrikai ország területe a francia gyarmatbirodalom része volt, Francia Szudán néven. 1895-től a párizsi törvényhozás döntése alapján létrejött „Afrique–Occidentale française"[21] (AOF), majd pedig a Charles de Gaulle 1958-as hatalomra jutása után megalakított Francia Közösség része lett a régió. 1959-ben Szenegál és Francia Szudán létrehozta a Mali Szövetséget. Együttműködésük fő célja a teljes függetlenség elnyerése volt. A terület 1960. június 20-án hivatalosan el is szakadt Franciaországtól, noha tagja maradt a Francia Közösségnek. (Ez utóbbi 1961-ben szűnt meg.) 1960 augusztusában a szövetség felbomlott, és két önálló afrikai állam jött létre: Szenegál és Mali. Párizs mindkét országot elismerte, de gazdasági, kulturális és katonai befolyását is

[18] „Soixante-dix millions d'euros: c'est la prix de la guerre au Mali". *Le Monde.fr*, http://abonnes.lemonde.fr/afrique/article/2013/02/07/soixante-dix-millions-d-euros-c-est-le-prix-de-la-guerre-au-mali_1828077_3212.html, 2013. február 7.

[19] Cabriol: i. m.

[20] Vö.: „Rapport d'information n°1288 par la Commission de la défense nationale et des Forces armées en conclusion des travaux d'une mission d'information sur l'opération Serval au Mali". *Assemblee Natonale.fr,* http://www.assemblee-nationale.fr/14/rap-info/i1288.asp#P1288_187047. Letöltés ideje: 2013. szeptember 15.

[21] Francia Nyugat-Afrika.

megpróbálta megőrizni.[22] Franciaország hitelekkel, tanácsadókkal és a gazdasági kapcsolatok fejlesztésével támogatta Malit, akárcsak a régió többi, sorra önállósuló államát. A hidegháborús szembenállás árnyékában Párizs három évtizeden át stabil Afrika-politikát folytatott,[23]23 aminek eredményeként a befolyása nem csökkent a térségben. Mindazonáltal, a francia külpolitikában Mali nem kapott akkora figyelmet, mint Szenegál, Elefántcsontpart vagy az olajban gazdag Gabon, Kamerun, illetve a Kongói Köztársaság.

Párizs elsősorban a gazdasági és a katonai kapcsolatok révén próbálta megőrizni befolyását a Száhel (Száhil) régió országaiban. Nem véletlen, hogy Mauritánia, Niger és Mali elsőszámú kereskedelmi partnere évtizedeken át Franciaország volt. Párizs katonai megállapodásokat is kötött ezekkel az országokkal, amik elsősorban a kiképzésről, a tanácsadásról és a francia fegyverek ottani értékesítéséről szóltak. Az 1970-es évekre a franciák számára a Száhel régió államai között Mauritánia a vasérc, Niger pedig az uránium miatt egyre nagyobb fontossággal bírt. Mali viszont mindinkább háttérbe szorult, s csak az 1960 és 1970-es években egyre nagyobb számban Franciaországba érkező munkavállalóval hívta fel magára a figyelmet. A gazdasági konjunktúra több tízezer embert csábított ugyanis Maliból Európába, akik így rövid idő alatt Franciaország legnagyobb afrikai közösségét hozták létre.[24]

A hidegháborút követően a Száhel régió iránti, egyébként is csekély francia érdeklődés tovább csökkent. Franciaország – gazdasági és stratégiai szempontokat szem előtt tartva – fokozatosan a frankofón Afrikán kívüli országok felé is nyitott. Ezek közé tartozott például Nigéria, Angola és a Dél-afrikai Köztársaság. Párizsnak az 1994-es ruandai vérengzés kapcsán megállapított felelőssége lényegében az egész kontinensen ellehetetlenítette a francia ambíciók megvalósítását.[25] Ennek a következménye Mali esetében is érzékelhető volt, hiszen Franciaország látványosan visszavonult, stagnálni hagyva a kétoldalú kapcsolatokat.

A francia kormányt az 1990-es évek második felében leginkább az algériai események, illetve a GIA *(Group Islamique Armé)* tevékenysége kötötték le, különösen a terrortámadások után – például a párizsi *RER* Saint Michel nevű, nagy forgalmú megál-

[22] Mali függetlenségével kapcsolatban lásd: Guia Migani: *La France et l'Afrique sub-saharienne 1957–1963, histoire d'une décolonisation entre idéaux eurafricains et politique de puissance*. Brusszel: P.I.E. Peter Lang, 2008. 116–123. o.

[23] 23 E politika egyik legismertebb személyisége De Gaulle tanácsadója, „Monsieur Afrique", Jacques Foccart volt. Vö.: Frédéric Turpin: *De Gaulle, Pompidou et l'Afrique: décoloniser et coopérer (1958–1974).* Párizs: Les Indes savantes, 2010. Lásd továbbá: Jean-Pierre Bat: *Le Syndrome Foccart. La politique français en Afrique de 1959 à nos jours.* Párizs: Gallimard, 2012.; John Chipmann: *French Power in Africa.* Oxford: Blackwell, 1989. Szintén érdekes a témában: Maurice Vaisse: *La puissance ou l'influence? La France dans le monde depuis 1958.* Párizs: Fayard, 2009, 287–416. o.

[24] Tobias Koepf: „France and the Fight against Terrorism in the Sahel. The History of a Difficult Leadership Role". *l'IFRI,* (2013. június). Elektronikus változat: www.ifri.org. Letöltés ideje: 2013. július 4. 5–6. o.

[25] A témával kapcsolatban lásd: Olivier Lanotte: *La France au Rwanda (1990–1994), entre abstention impossible et engagement ambivalent*. Brüsszel: P.I.E. Peter Lang, 2007. 489–504. o.

lójában 1995. december 25-én elkövetett robbantást követően.[26] A Száhel régiónak csak a 2000-es években kezdett ismét nagyobb figyelmet szentelni Franciaország. Ennek főleg az volt az oka, hogy az algériai kormány és a lakosság egyre komolyabban fordult szembe a szélsőséges fegyveres csoportokkal, akik így kezdtek a déli határvidékre szorulni. 1998-tól a GIA-ból kivált GPSC *(Groupe salafiste de la prédilection et du combat)* tartotta rettegésben a térséget. A szervezet 2007-ben nevet váltott. Azóta AQIM-nek *(Al Qaida in the Islamic Maghreb)* hívják, ami jól mutatatja stratégiaváltást is, melynek következtében a csoport tevékenysége fokozatosan nemzetközi irányt vett. A korábbi algériai célpontok helyett már Mauritániában és Maliban is követtek el fegyveres támadásokat, és a nyugati turisták is célkeresztbe kerültek.[27] Az AQIM a fő ellenségeként Franciaországot jelölte meg a leggyakrabban. Többek között arra hivatkozva, hogy Párizs összejátszik a Száhel régió korrupt rezsimjeivel, katonákat küldött Afganisztánba, illetve iszlám vallási szimbólumok viselése ellen hoz törvényeket.[28] 2007 decemberében ezért öltek meg francia turistákat Mauritániában, robbantottak 2009 augusztusában a mauritániai nagykövetség előtt. Ez utóbbihoz hasonló eset történt 2011 januárjában, Maliban is.[29] A terroristacsoportok az elmúlt évek során több alkalommal is francia állampolgárokat raboltak el a régió országaiban, akiket pénz, illetve fogolycsere reményében túszként tartanak fogva. Franciaország azonban a mali hadviselés kezdete óta nem hajlandó pénzt fizetni.[30] A francia hatóságok jelenleg világszerte tíz honfitársuk túszul ejtéséről tudnak, akik közül hatan a Száhel régióban lehetnek.[31] 2013. július 7-én találtak rá az egyik, Maliban fogságba ejtett francia üzletember holttestére. Őt elrablói kivégezték.[32]

A Franciaország és a térség szélsőséges csoportjai közötti feszült helyzetet nem enyhítette a 2011 márciusában elindított líbiai, „Harmattan" fedőnevű hadművelet sem. Közismert, hogy Nicolas Sarkozy szerepe a Kaddáfi-ellenes koalícióban meghatározó volt. A líbiai kormányerők jelentős mértékben támaszkodtak a Száhel régióból érkező fegyveresekre, főleg a tuaregekre. Kaddáfi halála után viszont közülük sokan visszahúzódtak Mali északi részére. A bamakói kormányzat az országba beáramló, sokszor függetlenségi követeléseket hangoztató, képzett fegyveresekkel

---

[26] Vö.: Lounis Aggoun – Jean-Baptiste Rivoir: *Francealgerie, crimes et mensonges d'Etats: Histoire secrete, de la guerre d'independence à la "troisième guerre" d'Algérie.* Paris: La Découverte, 2004.

[27] Serge Daniel: *AQMI. Al-Qaida au Maghreb islamique. L'industrie de l'enlèvement*. Párizs: Fayard, 2012.

[28] A francia törvények 2004-ben betiltották az iskolákban a vallási szimbólumok megjelenítését (a fejkendőt is), illetve 2011-ben az arcot eltakaró fátyol közterületeken való viselését is.

[29] Tobias Koepf: i. m. 10–12. o.

[30] Jacques Follorou: „Otages: la France ne veut plus payer". *Le Monde. fr*, http://abonnes.lemonde.fr/afrique/article/2013/03/18/otages-la-france-ne-veut-plus-payer_1849987_3212.html, 2013. március 18.

[31] A francia túszokról a rendszeresen frissített információt lásd: *Otages du Monde*, http://www.otages-du-monde.com/base/LES-6-FRANCAIS-OTAGES-DANS-LE.html. Letöltés ideje: 2013. szeptember 20.

[32] Thomas Hofnung: „Mali: la mort de Philippe Verdon seule certitude". *Liberation.fr,* http://www.liberation.fr/monde/2013/07/15/mali-la-mort-de-philippe-verdon-seule-certitude_918535, 2013. július 15.

képtelen volt szembeszállni és tekintélyét megvédeni.[33] Mali tehát mindjobban rászorult a nemzetközi – elsősorban francia – segítségre.

E körülmények Franciaországot egyre inkább kulcsszereplővé tették a térségben. Párizs azonban nem akart látványosan előtérbe kerülni, inkább a háttérből próbálta a Száhel övezet egyre összetettebb és veszélyesebb kihívásait kezelni. Többek között megpróbált különböző nemzetközi erőfeszítések élére állni, illetve a túszok kiszabadítása érdekében két kisebb katonai beavatkozás is történt Nicolas Sarkozy elnök idején.[34] Párizs célja ez utóbbiakkal nem csupán az elrabolt személyek megmentése volt, hanem az AQIM megfélemlítése is. Az akciók azonban sikertelenül végződtek: a túszokat nem tudták kiszabadítani. Ezek az események nyilvánvalóvá tették a Száhel övezet államainak a terroristacsoportokkal szembeni gyengeségét. Nem véletlen, hogy Párizs különleges katonai egységeket helyezett el Burkina Fasóban és Mauritániában, bevetésre készen.[35]

Mindezzel párhuzamosan a francia politikai vezetés, együttműködve az Egyesült Államokkal és ösztönözve az Európai Uniót, megpróbált a helyi kormányerők fegyveres szerveinek támogatást nyújtani.[36] Elkezdte a katonák és a rendőrök kiképzését, fegyvereket, illetve logisztikai eszközöket szállított és pénzbeli segítséget is nyújtott. Ezek a terrorizmus elleni hatékonyabb küzdelem érdekében nyújtott támogatások azonban nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket. Párizs ezért egy szélesebb körű afrikai regionális együttműködésre szeretett volna támaszkodni, hogy előmozdítsa a térség biztonságát. Ezért felajánlotta a segítségét a 2010-ben létrejött CEMOC-nak *(Comité d'état-major opérationnel conjoint)*, a térség országai (Algéria, Mauritánia, Mali és Niger) közötti, kifejezetten AQIM-ellenes összefogásnak. Elképzelését azonban elutasították. Algéria ugyanis – a két országnak a múltban gyökerező kényes viszonya, illetve a francia befolyás növekedésétől való félelem miatt – elzárkózott a Franciaországgal való katonai jellegű együttműködéstől. Ez a kudarc Párizs számára különösen is kellemetlen volt, hiszen meggyőződése, hogy a Száhel térség problémájának a megoldásában Algériáé a kulcsszerep.[37]

---

[33] Hans Hoebeke: „Mali Filling the Void". *Africa Policy Brief,* No. 5. (2013). 3. o. Lásd továbbá: Yidir Plantade: „La nouvelle géopolitique post-Kadhafi explique les problemes actuelles au Mali". *Le Monde.fr,* http://www.lemonde.fr/afrique/article/2012/03/12/la-nouvelle-geopolitique-post-kadhafi-explique-les-problemes-actuels-au-mali_1652756_3212.html, 2012. március 12.

[34] 2010. július elején 20-30 fős francia speciális katonai alakulat nyújtott segítséget a mauritániai hadseregnek, akik az egyik elrabolt francia túszt, Michel Germaneau-t próbálták kiszabadítani. A foglyot azonban az AQIM kivégezte. Vö.: „Sarkozy confirme la mort de Michel Germaneau". *Le Figaro.fr*. http://www.lefigaro.fr/international/2010/07/25/01003-20100725ARTFIG00209-al-qaida-annonce-la-mort-de-l-otage-michel-germaneau.php, 2010. július 25. A második francia katonai beavatkozásra Nigerben került sor, 2011 januárjában. Vö.: „Un membre d'AQIM raconte la mort des otages francais du Niger". *Le Monde.fr*, http://www.lemonde.fr/afrique/article/2012/01/06/un-membre-d-aqmi-raconte-la-mort-des-otages-francais-du-niger_1626496_3212.html, 2012. január 6.

[35] Tobias Koepf: i. m. 16. o.

[36] Lásd pl.: a Special Programme for Peace, Security, and Development in Northen Mali (PSDSDN).

[37] Koepf: i. m. 16–17. o.

A francia diplomácia mindazonáltal nem adta fel azt a tervét, hogy maximálisan az afrikai országokra támaszkodjon a terrorizmus legyőzése érdekében. A 2012 januárjában, Maliban lezajlott tuareg felkelés, majd az azt követő, márciusi katonai puccs után Franciaország nem kívánt közvetlenül beavatkozni, hanem a régió országaira próbált továbbra is támaszkodni. Párizs a CEMOC-tól ért kudarca után a szélesebb együttműködésen nyugvó ECOWAS-ra számított. Ezért támogatta, hogy ez a szervezet kapjon felhatalmazást az ENSZ-től a mali helyzet rendezésére, ám nem tartotta teljesen ideálisnak a probléma megoldása szempontjából. Gondot jelentett számára többek között, hogy a Maghreb-országok nem tagjai a szervezetnek, illetve hogy ez az afrikai együttműködés 2012 előtt nem vett részt a terrorizmusellenes küzdelemben. Franciaország mindazonáltal nem látott jobb megoldást. Azt mindenképpen el akarta kerülni, hogy neokolonista törekvésekkel vádolják. Elsősorban Algéria volt az az állam, amely folyamatosan a diplomáciai megoldás mellett állt ki, és a francia „imperializmussal" riogatott. Párizs továbbra sem akart katonailag beavatkozni, de politikai, logisztikai és pénzügyi támogatást nyújtott az ECOWAS-erőknek, illetve megpróbált egy közös európai fellépést előmozdítani.[38]

Mint ismeretes, a tárgyalások kudarca, továbbá a Mali létét és ezzel a térség stabilitását fenyegető, szélsőséges csoportok elleni fellépés lassú, körülményes előkészületei végül a színfalak mögül való kilépésre, látványos szerepvállalásra ösztökélte Párizst.[39]

Franciaérvek a mali beavatkozás mellett

Franciaország 2013. január 11-én konkrét katonai lépéseket tett a mali kérdés rendezése érdekében. A hadi eseményeket számos elemzés részletesen bemutatta már,[40] ugyanakkor fontosnak látszik számba venni azokat a szempontokat, amelyek a francia vezetést arra ösztönözték, hogy a hadműveletek elindítása mellett döntsön.

François Hollande a beavatkozással kapcsolatban tett első nyilatkozatában a terrorizmus elleni küzdelmet hangsúlyozta, és hogy a műveletet Mali lakosságának biztonsága és a hatezer fős francia kolónia védelmében indították meg.[41] A külügyminiszter, Laurent Fabius a biztonságpolitikai vetületet emelte ki: a Száhel övezetben kialakult

[38] Konkrét tervek is születtek ekkor már. Lásd pl.: Isabelle Lasserre: „Comment la France planifie l'intervention au Nord du Mali?". *Le Figaro.fr*. http://www.lefigaro.fr/international/2012/10/19/01003-20121019ARTFIG00657-comment-la-france-planifie-l-intervention-au-nord-du-mali.php, 2012. október 19.

[39] A konkrét előzményekről lásd pl.: Marsai Viktor: „Külföldi beavatkozás Maliban – az Operation Serval és háttere". *NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések,* No. 1. (2013).

[40] Például: Michel Goya: „La guerre de trois mois: l'intervention française au Mali en perspectives". In: *Poilitique étrangère.* Vol. 2. Párizs: IFRI, 2013. 157–168. o.

[41] „Déclaration du Président de la République sur la situation au Mali". *Elysée.fr*, http://www.elysee.fr/declarations/article/declaration-du-president-de-la-republique-sur-la-situation-au-mali-4/. 2013. szeptember 2.

helyzet magára Európára is veszélyt jelenthet.[42] A hivatalos nyilatkozatokban szereplő érvek, illetve Dioncounda Traoré elnöknek az egyértelműen Franciaország beavatkozását kérő levele mellett Párizsnak több indoka is volt, hogy a korábban elvetett opciót, a katonai beavatkozást válassza.

A térségben uralkodó, egyre nyilvánvalóbb káoszon és Mali szélsőséges iszlamista csoportok kezére kerülésének növekvő esélyén, illetve ezek nemkívánatos nemzetközi következményein[43] túl néhány konkrét francia érdek is szerepet játszott abban, hogy Hollande elnök a fegyveres fellépés mellett döntött. Mindenekelőtt a további túszszedést szerette volna ezzel megakadályozni.[44] A Száhel térségben tartózkodó francia állampolgárok száma a hadműveletek elkezdésekor a nyolcezer főt is meghaladta.[45] Franciaország tudatában volt annak, hogy a szélsőséges csoportok hatalmának növekedésével egyenes arányban fokozódik a rá leselkedő veszély. Párizs annál is inkább fontosnak tartja a térségben tartózkodó honfitársainak védelmét, mert többek között rajtuk keresztül érvényesül az ottani francia befolyás is. A Száhel-országokban ugyanis zömmel a külföldi érdekeltségű vállalatokhoz köthető az európaiak jelenléte.

A „Szervál" hadművelet megindítása kapcsán nem elhanyagolhatóak a gazdasági szempontok sem. A francia jelenlét jelenleg minimális ugyan Maliban,[46] de hosszú távon elsősorban a felszín alatt található, eddig még fel sem tárt nyersanyagkészletek kitermelésében, illetve a háborús események utáni újjáépítésben kecsegtető lehetőségek rejlenek Franciaország számára.[47] Párizs a környező országokban található

[42] „11 janvier 2013 – Mali – Déclaration de M. Laurent Fabius, ministre des Affaires étrengères". *La France à l'onu.fr*, http://www.franceonu.org/la-france-a-l-onu/espace-presse/declarations-presse/points-de-presse/article/11-janvier-2013-mali-declaration-6787. Letöltés ideje: 2013. szeptember 2.

[43] Ezekkel kapcsolatban lásd pl.: Rik Coolsaet, Sven Biscop és Jo Coelmont: „Mali: Another European Intervention without the EU?". *Egmont Royal Institute Security Policy Brief,* No. 42. (2013).

[44] Ekkor még a Száhel régióban eltűnt nyolc francia túszt tartottak nyilván Párizsban. 2013 februárjában hét újabb foglyot kellett ehhez hozzászámítani. Vö.: „Quinze Français aux mains des islamistes au Sahel". *Le Figaro.fr,* http://www.lefigaro.fr/international/2013/02/19/01003-20130219ARTFIG00734-quinze-francais-aux-mains-des-islamistes-au-sahel.php, 2013. február 19.

[45] Niger, Mali és Mauritánia figyelembevételével. Maliban a hivatalosan 4774 francia állampolgár volt nyilvántartva. Vö.: „Français inscrits à l'étranger". *Diplomatie.gouv.fr,* http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/jpg/FRANCAIS_INSCRITS_A_L_ETRANGER_en_2012_cle81879f.jpg. Letöltés ideje: 2013. szeptember 4.

[46] Maliban közel ötven különböző, francia érdekeltségű vállalkozás található, amelyek együtt kétezer főt foglalkoztatnak. Ezek 65%-a a szolgáltatási szektorban van. Franciaország még így is csak a 111. befektető csupán. Vö.: Anna Benjamin: „Mali: la France a-t-elle un intérêt économique à l'intervenir?". *tf1.fr*, http://lci.tf1.fr/monde/afrique/mali-la-france-a-t-elle-un-interet-economique-a-intervenir-7775967.html. Letöltés ideje: 2013. január 20.

[47] A Maliban rejlő gazdasági lehetőségekről értekezik többek között Pierre Jaquemot és Serge Michailof tanulmánya. Az afrikai ország sem arany, sem olaj, sem uránium szempontjából nem elhanyagolható. A szerzők arra is rávilágítanak, hogy jelentős összegre és hosszú időre lenne szükség Mali gazdasági talpra állításához. Pierre Jaquemot – Serge Michailof: „Le dévéloppement du Sahel et en particulier du Mali. Leçon de l'expérience, l'enseignement de la recherche". *Les notes de l'IRIS,* (2013. május).

érdekeltségei védelmében is fontosnak tartotta a katonai lépések megtételét. Mali instabil helyzete veszélybe sodorta többek között a szomszédos Nigerben található francia vállalatok működését. Az ország jelentős urániumkészlete különösen is fontos Franciaország számára.[48] Ráadásul a nukleáris energia területén világelső, francia érdekeltségű vállalat, az AREVA 2012-től újabb befektetésekbe, további bányák nyitásába kezdett.

A „Szervál" hadművelet megindításában a gazdasági szempontok mellett nem elhanyagolható tényező volt Franciaország belbiztonságának a kérdése sem. Párizs attól félt, hogy a mali események következtében a francia földön élő, a Szahel övezetből származó kolónia közreműködésével megnő az esetleges terrortámadások esélye. Franciaországban ezek a közösségek legtöbbször szegényen, kiszolgáltatottan élnek, és ilyen körülmények között egyes csoportjaik viszonylag könnyen megnyerhetőek a radikális eszméknek. Megjegyzendő, hogy a hadműveletek elindítása mindazonáltal nem csökkentette, hanem növelte a terrorizmus veszélyét Európában – amit nem győztek hangsúlyozni az illetékes hatóságok.[49] A Franciaországban élő afrikai közösség mellett belbiztonsági szempontból szintén figyelmet érdemeltek a Szahel övezetben tevékenykedő szélsőséges iszlám csoportokhoz köthető francia állampolgárok is. Létszámuk ugyan igen csekély volt, de a 2012-ben lezajlott Mérah-ügy után[50] Párizs szerette volna ezeket a személyeket is hatástalanítani. A „Szervál" hadművelet során többüket sikerült is elfogni.[51]

François Hollande döntésében – jóllehet sokszor feledésbe merül – nem elhanyagolható a belpolitikai szempontok figyelembevétele sem.

A „Szervál" hadművelet francia belpolitikai háttere

A 2012 májusában Nicolas Sarkozyt követő elnök az ötödik köztársaság történetének egyik legnépszerűtlenebb államfője.[52] François Hollande ugyanis – minden ígéretével ellentétben – nem tudott rövid távon átütő eredményeket elérni a franciákat leginkább foglalkoztató kérdésekben, mint pl. a munkanélküliség, a vásárlóerő növelése stb. A nehéz gazdasági helyzet javítása érdekében jelentős adóemeléseket hagyott jóvá, és olyan takarékossági intézkedéseket, amelyek következtében számos munkahely

[48] Franciaország az uránigényének közel 40%-át Nigerből importálja. Tobias Koepf: i. m. 12. o.

[49] Vö.: Jean-Marc Leclerc: „Mali: antiterrorisme français en alerte rouge". *Le Figaro.fr*, http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2013/01/17/01016-20130117ARTFIG00686-mali-l-antiterrorisme-francais-en-alerte-rouge.php, 2013. január 17.

[50] Mohammed Mérah (1988–2012): francia–algériai származású, szélsőséges iszlamista terrorista, aki Afganisztánban, Pakisztánban is megfordult. 2012. március 11-én, majd 15-én Montobanban ölt meg katonákat, majd pedig Toulouse-ban tartott vérfürdőt egy zsidó iskolában, március 19-én. Március 22-én az elit alakulatok 32 órás akció után végeztek vele.

[51] „Le djihadiste français Gilles Le Guen arreté au Mali". *Le Figaro.fr*, http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2013/04/30/01016-20130430ARTFIG00585-le-djihadiste-francais-gilles-le-guen-arrete-au-mali.php, 2013. április 30.

[52] François Hollande népszerűsége egy év alatt, 2012 szeptemberétől 2013 szeptemberére 43%-ról (kisebb hullámhegyekkel) 23%-ra csökkent.

megszűnésével kellett számolni, ráadásul az ország helyzete minden erőfeszítés ellenére tovább romlott.

A kudarcok feledtetése, illetve a népszerűtlen intézkedésekről való figyelemelterelés céljával François Hollande megpróbált olyan választási ígéreteket megvalósítani, amelyek ha nem is élveznek abszolút konszenzust a francia társadalmon belül, de el tudják vonni a figyelmet a nehéz gazdasági realitástól. Ilyen többek között az egynemű párok polgári házasságkötésének engedélyezése. Ez az érzékeny kérdéskör azonban a vártnál jobban megosztja a francia társadalmat. A párizsi kormányt meglepte a homoszexuálisok házasságát ellenzők szervezettsége és széles társadalmi bázisa.

Ilyen körülmények között a mali katonai beavatkozással kapcsolatos döntés meghozásában jelentős szempont lehetett, hogy annak megindítását követően a lakosság a belpolitikai nehézségek helyett az ottani eseményekre koncentrál, illetve az elérendő sikerek révén a kormány népszerűsége is növekedhet. François Hollande erélyes fellépése imponált a franciáknak. A közvélemény 60%-a támogatta az elnök döntését,[53] és a nemzetgyűlésben is egyfajta nemzeti konszenzus volt tapasztalható az első napokban.[54] Az elnök népszerűségének csökkenését szintén sikerült megállítani egy rövid időre.[55] A kegyelmi állapot azonban nem tartott sokáig – a hadjárat első szakaszának sikeres lezárásáig, François Hollande 2013. február 2-án Bamakóban tett látogatásáig sem. Az ellenzék részéről egyre több kritikus hang hallatszott a „Szervál" hadművelettel kapcsolatban.[56] Jelentős megdöbbenést váltott ki, hogy a líbiai háborút levezénylő Nicolas Sarkozy is erősen támadta utódja külpolitikai döntését. Az exelnök többek között azt követelte, hogy Franciaország ne avatkozzon be mások belügyibe „olyan államban, amelynek nincs kormánya". François Hollande a terrorizmus veszélyével indokolta a lépését, és azzal védekezett, hogy Malinak van ideiglenes elnöke.[57]

---

[53] François-Xavier Bourmaud: „Mantignon dans le sillage de l'Elyée". *Le Figaro.fr*, http://www.lefigaro.fr/politique/2013/01/18/01002-20130118ARTFIG00625-matignon-dans-le-sillage-de-l-elysee.php, 2013. január 18.

[54] A pártok vezetőinek első reakciói inkább támogatóak voltak a mali beavatkozással kapcsolatban, kivétel egyedül a Baloldali Front elnökéé, Jean-Luc Mélenchoné. Vö.: „Intervention française au mali union sacrée autour de la décision du président Hollande". *Le Monde.fr*, http://abonnes.lemonde.fr/afrique/article/2013/01/11/intervention-francaise-au-mali-union-sacree-autour-de-la-decision-du-president-hollande_1816017_3212.html, 2013. január 11.

[55] A 2013. decemberben mért 37%-ról január közepére 38%-ra nőtt. „La cote de popularité de Hollande et Ayrault remonte doucement". *Sondage Présidentielle, le Blog,* http://www.sondagepresidentielle.fr/blog/la-cote-de-popularite-de-hollande-et-ayrault-remonte-doucement/, 2013. január 21.

[56] Tíz nappal a „Szervál" hadművelet megindítása után az UMP személyiségei, köztük Alain Juppé is, annak nem elég alapos előkészítését és a konkrét céljai hiányát kritizálta. Ezen kívül a baloldalon Eva Joly szintén negatívan nyilatkozott a mali kérdésben. Vö.: Charles Jaigu: „Intervention au Mali: le concencus politique s'effrite". *Le Figaro.fr*, http://www.lefigaro.fr/politique/2013/01/20/01002-20130120ARTFIG00215-intervention-au-mali-le-consensus-politique-s-effrite.php, 2013. január 20.

[57] „Mali. Critique par Sarkozy, Hollande réplique". *Nouvelobs.com*, http://tempsreel.nouvelobs.com/guerre-au-mali/20130307.OBS1236/mali-critique-par-sarkozy-hollande-replique.html, 2013. március 7.

Bár a beavatkozás körüli viták viszonylag hamar elültek, a belpolitikai dossziék – az elnök reményeivel ellentétben – gyakorlatilag egyre inkább elnyomták a „Szervál" hadművelet eredményeit. A francia hadsereg viszonylag visszafogott kommunikációja tovább rontott a helyzeten.[58] 2013 áprilisára Hollande népszerűsége korábban nem látott mélységbe zuhant.

A hetek és a hónapok múlásával a Maliban zajló eseményekkel kapcsolatos közfigyelem egyre inkább lankadni látszik. Jóllehet a napilapok rendszeresen közölnek információkat a témában,[59] politikusi vélemény, reakció alig-alig olvasható. A francia kormányzat hiába próbálja sikerként kommunikálni a beavatkozást – például a 2013. július 14-i ünnepségek,[60] az afrikai államban lezajlott elnöki és törvényhatósági választások,[61] illetve François Hollande szeptember 19-i bamakói látogatása kapcsán[62] –, szinte teljes érdektelenség övezi a nyilatkozatait. A párizsi végrehajtó hatalom, minden erőfeszítése ellenére, se a bel-, se a külpolitika terén nem tud látványosan profitálni a „Szervál" hadműveletből. A szíriai, iráni és más külpolitikai dossziék előtérbe kerülésével – egy szűk szakértői körön kívül – egyre kisebb figyelmet kapnak a Száhel övezetben zajló harci cselekmények és politikai változások.

Összegzés, következtetések

François Hollande 2013. januári 11-i döntése minden kétséget kizáróan megfelelő válasz volt a Maliban zajló eseményekre. A szélsőséges csoportoknak a Száhel

[58] „Information imparfaite de l'armée dans sa guerre au Mali". *Le Figaro.fr*, http://www.lefigaro.fr/international/2013/03/04/01003-20130304ARTFIG00450-l-information-imparfaite-de-l-armee-dans-sa-guerre-au-mali.php, 2013. március 4.

[59] A nagyobb napilapok rendszeresen frissítik speciális cikksorozatukat a témában. Vö.: *Le Monde.fr,* http://www.lemonde.fr/mali/.

[60] A 2013. július 14-i ünnepségek keretében megtartott hagyományos katonai díszszemlén Mali volt a központban. Az afrikai ország ideiglenes elnöke, illetve egy hatvanfős kontingense is jelen volt a felvonuláson, akárcsak a hadműveletekben részt vevő többi ország képviselői. Vö.: „Défilé du 14 juillet un détachement de l'armée maliennne à l'honneur". *Le Figaro.fr*, http://www.lefigaro.fr/politique/2013/07/12/01002-20130712ARTFIG00550-defile-du-14-juillet-un-detachement-de-l-armee-malienne-a-l-honneur.php?cmtpage=0, 2013. július 12.

[61] Mint ismeretes, 2013. július 28-án zajlott Maliban az elnökválasztás első, majd azt követően, augusztus 11-én a második fordulója. A győztes Ibrahim Boubacar Keita (IBK) lett, 77,61%-kal. Az új miniszterelnök, Oumar Tatam Ly, 2013. szeptember 4-én kapott kinevezést. (Ő Franciaországban végezte az egyetemi tanulmányait, és franciabarátságáról is ismert bankár, ezért hatalomra jutását külön sikerként értékelték Párizsban.) A törvényhatósági választások két fordulója 2013. november 24-én és december 15-én lesz.

[62] François Hollande 2013. szeptember 19-én, az újonnan megválasztott mali elnök beiktatására utazott Bamakóba, ahol kijelentette többek között, hogy „a háborút megnyertük". David Revault d'Allonnes: „Au Mali François Hollande tre les leçons de l'intervention militaire française". *Le Monde.fr*, http://www.lemonde.fr/afrique/article/2013/09/20/au-mali-francois-hollande-tire-les-lecons-de-l-intervention-militaire-francaise_3481630_3212.html, 2013. szeptember 20.

övezetben való további térnyerése súlyos következményekkel járhatott volna a nemzetközi összefüggések és Franciaország tekintetében is. Hollande e veszély tudatában, valamint a francia bel- és külpolitikai érdekek, a térséggel fennálló, s a múltba gyökerező speciális viszony figyelembevételével választotta a katonai beavatkozást. Így – a várakozásoknak megfelelően – átmenetileg saját maga elismertségét és Franciaország nemzetközi presztízsét is növelni tudta. A szélsőséges csoportok látványos elűzése és a 2013 nyarán lezajlott elnökválasztás a stabilizálódó Mali képét vetíti előre, és a hadműveletek eredményességét mutatja. Megállapítható, hogy a beavatkozás során a franciák az elmúlt évtized nyugati hadjáratainak (az iraki, az afganisztáni vagy a líbiai háborúk) hibáit eleddig megpróbálták elkerülni.[63] Mindazonáltal, a sikeresnek tűnő beavatkozás ellenére, számos megválaszolatlan kérdés maradt, és François Hollande kijelentésével ellentétben, a háború megnyeréséről aligha lehet szó. Nem véletlen, hogy Franciaország hosszabb mali tartózkodására rendezkedik be.

A közel tíz hónapja tartó „Szervál" hadművelet kapcsán nem ez az egyetlen ellentmondás, amely a francia magatartásban tapasztalható. Miközben Párizs nem győzi hangsúlyozni, hogy Mali ügyének rendezésében fokozottan az afrikai országokra kell támaszkodni, úgy tűnik, nem kívánja teljesen kiengedni a gyeplőt a kezéből. Ezt jól mutatja az a különleges státusz, amit az ENSZ jóváhagyásával kialkudott magának, illetve a francia alakulatok lassú kivonásának ténye is. Ez utóbbi további problémákat vet fel, különösen a hadműveletek súlyos anyagi költségeinek a frontján. A François Hollande által erősen kritizált líbiai beavatkozás kiadásait megközelítő akció a megszorítások visszhangjától hangos Franciaországban erőteljes ellenérzéseket szül. Párizs, hogy csökkentse a várható további költségeket, az ENSZ-erők fokozott jelenlétét és a környező afrikai országok terrorizmus elleni elköteleződését is megpróbálja elérni. Ez utóbbi elképzelés azonban az egyik kulcsszereplő, Algéria vonakodása miatt nem igen tud megvalósulni. François Hollande hiába hangsúlyozza az elnökválasztási kampány óta, hogy új Afrika-politikát kíván folytatni, amely szakítana a korábbi paternalista francia felfogással, valójában elődjei nyomában jár, Franciaországnak a katonai és gazdasági segítségen nyugvó, hagyományos befolyását nem kívánja megszüntetni.[64] Vélhetően a térséggel foglalkozó diplomaták szisztematikus leváltása sem kizárólag Párizs új megközelítését szolgálja, amint azt a Quai d'Orsay kommunikálja,[65] hanem inkább a belső hatalmi játszmák eredménye.

---

[63] A „Szervál" hadművelet megkezdésekor több elemző tanulmány formájában tette közzé intelmeit, az elmúlt évtized külföldi beavatkozásainak tanulságait elemezve és azokat a mali helyzetre vetítve. Lásd pl.: René Cagnat: „Guerre et pacification au Sahel à la lumière de l'expérience afgane: Conséquences pour le Livre blanc". *Les notes de l'IRIS,* (2013. január).

[64] „Hollande Africain? La politique africaine de la France à la croisé des chemins – interview de Yves Gounin". *L'Afrique en question*, No. 13. (2012). Elektronikus változat: *IFRI,* http://www.ifri.org/?page=detail-contribution&id=7362. Letöltés ideje: 2013. szeptember 20.

[65] Christoph Chatelot: „Paris rappelle son ambassadeur au Mali". *Le Monde.fr*, http://abonnes.lemonde.fr/afrique/article/2013/03/21/paris-rappelle-son-ambassadeur-au-mali_1852062_3212.html, 2013. március 21.

A Maliban történt francia katonai beavatkozással kapcsolatos ellentmondások, kérdések mögött leginkább egyfajta türelmetlenség áll.[66] Egy mély és összetett konfliktust kell a modern világ elvárása szerint, azaz látványosan, gyorsan, lehetőség szerint olcsón és hatékonyan kezelni. Bár François Hollande és csapata szeretne megfelelni ez utóbbi elvárásnak, tudatában van annak, hogy ez valójában lehetetlen. A „Szervál" hadművelet 2013 őszére gyakorlatilag a fegyverszünetig jutott, és még az is nagyon ingatag.[67] Hollande mégis győzelemről beszélt, miközben a francia csapatok egy része és több ezer ENSZ-katona marad Maliban. Ilyen körülmények között a valódi kérdés az, hogy Franciaország képes lesz-e a Száhel övezeti válság különösen is költség- és időigényes nem katonai szakaszát is megfelelő eszközökkel és kitartással segíteni, hogy a fegyverrel kivívott eredmények ne vesszenek kárba. Jelenleg úgy tűnik, François Hollande eltökélt ebből a szempontból,[68] de félő, hogy a francia és a nemzetközi realitások felülírják ezt a szándékot.

2013. október 2.

(Első közlés: *MKI-tanulmányok,* 2013/27.)

[66] Egyetértésben Général Vincent Desportes meglátásaival. Vö.: „Du Vietnam au Mali, comment finit-on les guerres? Entretien avec le Général Vincent Desportes". In: *Revue internationale et stratégique,* Vol. 91. Párizs: Armand Colin, 2013. 123. o.

[67] A tuaregek és a mali kormány között továbbra is jelen vannak a feszültségek. 2013. szeptember 28-án Timbuktuban négyen vesztették életüket egy öngyilkos merényletben, és az északi országrészben egymást érik a fegyveres támadások. Vö.: „Médition abonnés". *Le Monde.fr,* http://abonnes.lemonde.fr/mali/. Letöltés ideje: 2013. szeptember 30.

[68] Például az afrikai kontinens békéjének és biztonságának megvitatására Hollande 2013. december 6–7-re összehívott egy csúcstalálkozót Párizsba.